

УДК 355.45

Дублян О. В., канд. військ. наук

(0000-0001-5129-3913)

Центральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, Київ

Рекомендації щодо вибору вразливих точок держави-агресора для завдання їй неприйняттого збитку

Резюме. Розроблено рекомендації з вибору вразливих точок держави-агресора для завдання їй неприйняттого збитку. Обґрунтування рекомендацій проведено з використанням методу формування групи суб'єктів сил оборони для реалізації задуму асиметричної протидії виявленій (прогнозованій) загрози та методу оцінювання ефективності асиметричної протидії в системі забезпечення воєнної безпеки.

Ключові слова: асиметрична протидія; воєнна безпека; вразливі точки; заходи протидії; завдання інтегрованому потенціалу; локальна спеціальна операція; воєнна загроза.

Постановка проблеми. Основним завданням у сфері воєнної безпеки України є розвиток потенціалу стримування застосування проти неї військової сили. Головним пріоритетом є підвищення спроможностей Збройних Сил України, які у поєднанні зі спроможностями інших складових сектору безпеки і оборони України (СБОУ) здатні завдати неприйнятних для противника втрат на землі, у повітрі, на морі та у кіберпросторі [1]. Одним із шляхів підвищення спроможностей Збройних Сил України, що визначений у Стратегії національної безпеки є посилення взаємодії усіх органів сектору безпеки і оборони для виконання спільних завдань. Такі вимоги пов'язані з тим, що продовжуючи "гібридну" війну Російська Федерація, як держава-агресор системно застосовує політичні, економічні, інформаційно-психологічні, інформаційні та воєнні засоби проти України. Зі свого боку спільне виконання завдань у протистоянні "гібридним" загрозам обумовлює необхідність визначення найбільш вразливих точок держави-агресора, спільний вплив на які унеможливить реалізацію його агресивних намірів.

Зазначені чинники характеризують актуальність розроблення рекомендацій з визначення вразливих точок держави-агресора (противника) в інтересах визначення завдань складовим СБОУ у разі спільного застосування та створення інтегрованого потенціалу асиметричної протидії країні-агресору, впровадження яких спроможне забезпечити своєчасне та адекватне реагування на виклики і загрози національній безпеці у різних сферах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У праці [2] приведена структурна схема комплексної методики визначення завдань

суб'єктам системи забезпечення національної безпеки та опис запропонованих експертно-аналітичних процедур методики. У праці [3] наголошується на комплексному використанні суб'єктів сектору безпеки і оборони у протидії актуальним загрозам національній безпеці держави. У роботі [4] приведено метод формування групи суб'єктів сил оборони для реалізації задуму спеціальної операції асиметричної протидії виявленій (прогнозованій) загрози. У роботі [5] визначені вимоги до декомпозиції мети інтеграції військових і невійськових сил та засобів для асиметричної протидії загрозам із застосуванням одного з методів побудови системи цілей – побудови "дерева" цілей (підцілей) з асиметричної протидії загрози воєнного характеру, що дало змогу побудувати взаємозв'язки між цілями різних рівнів, поділяти великі цілі на етапи, надавати чітку загальну картину системи цілей у спеціальній операції асиметричної протидії. У роботі [6] розроблено когнітивний підхід до визначення завдань складовим інтегрованого потенціалу асиметричної протидії з метою деескалації загроз воєнного характеру в системі забезпечення воєнної безпеки. У роботі [7] наголошено про необхідність визначення вразливих точок держави-агресора, як окремого елемента визначення задуму спеціальної операції асиметричної протидії виявленій (прогнозованій) загрози.

Водночас у публікаціях, практично не розглянуті питання визначення вразливих точок держави-агресора, тому означена тема дослідження є актуальною.

Мета статті – розроблення рекомендацій з вибору вразливих точок держави-агресора для завдання їй неприйняттого збитку.

Виклад основного матеріалу. За даними [8] організаційна структура "гібридної" агресії має децентралізований

вигляд, який приховує її реальну, чітко побудовану ієрархію цілей та завдань. На перший погляд, окремі складові, які складають воєнний, економічний та інформаційний потенціал держави-агресора діють незалежно і виконують завдання відповідно до задекларованих загальних політичних цілей. Тим часом реалії подій на сході України показали, що заходи держави-агресора чітко сплановані, об'єднані єдиною метою та забезпечені ресурсами. Це позбавляє нашу державу, яка перебуває під "гібридним" нападом, чіткої оборонної стратегії, оскільки у процесі застосування державою-агресором деструктивних заходів впливу постійно змінюються сфери, у яких формуються загрози. Унаслідок такої стратегії держава-жертва "гібридної" агресії не в змозі визначити, де має бути встановлена "лінія фронту" і які інструменти доцільно використовувати насамперед для організації адекватної протидії. Відсутність можливості оперативного виявлення чіткого зв'язку між "гібридними" засобами та їх організаційною ієрархічною структурою, у якій вони застосовуються, характеризують "гібридність" загроз із боку Російської Федерації на сьогодні [8, 9]. Практика "гібридної" війни Росії проти України показує, що російська сторона постійно змінює поєднання тих чи інших складових цієї війни (склад суб'єктів, які визначають воєнний, економічний, інформаційний потенціал тощо) для досягнення своїх цілей [10]. Отже, якщо агресор діє приховано за завчасно розробленим планом і покроковим алгоритмом застосування сил і засобів, що належить до різних сфер національної безпеки, то держава, проти якої розв'язано такі "гібридні" дії, може відповісти тільки спонтанними, рефлексивними діями суб'єктів сектору безпеки та оборони, не усвідомлюючи в повному обсязі загальної стратегії й тактики держави-агресора [11, 12].

Відповідно до Концепції асиметричної протидії ворожій державі для нейтралізації її впливу на визначальні сфери національної безпеки України [7] визначення вразливих точок нанесення збитку противнику асиметричними діями є елементом оцінки обстановки (стосовно противника) під час визначення замислу спеціальної операції асиметричної протидії країні-агресору. Під критичними точками противника розуміються об'єкти, системи та ресурси (або їх сукупність у визначених сферах), які за умов деструктивного впливу на них суттєво

обмежують його здатність продовжувати агресивні дії та створюють сприятливі умови для нейтралізації загрози у сферах на які вони спрямовані. До таких вразливих точок можуть бути віднесені об'єкти воєнного, економічного, інформаційного та морально-психологічного потенціалу держави-агресора та її збройних сил; безпека об'єктів критичної інфраструктури; живучість систем розвідки, управління, вогневого ураження; безпека систем життєзабезпечення військових формувань противника, його правоохоронних органів, особливо спеціального призначення; безпека його критичної інформаційної інфраструктури; міжнародний імідж держави та політичного керівництва тощо.

У спеціальній операції (СО), яка є формою досягнення стратегічної мети протидії виявленій загрозі воєнного або іншого характеру, разом із класичними параметрами (показниками) оцінювання противника (бойові можливості військ, готовність системи управління військами, наявність бойового досвіду, морально-психологічний стан тощо) на етапі визначення замислу визначаються специфічні показники (параметри), що характеризують відповідний потенціал держави-агресора. До таких показників відповідно до [7] належать:

чисельність особового складу, який залучений до агресії, чисельність резерву, співвідношення воєнних потенціалів;

допустимі втрати озброєння і військової техніки противника, за яких він відмовляється від агресії;

допустимі втрати особового складу противника, за яких він відмовляється від подальших бойових дій;

оцінений інтегральний рівень загрози;

прогнози ризики деструктивного впливу на визначальні сфери національної безпеки, а також найбільш вразливі точки противника, впливом на які досягається потрібний рівень деескалації виявленої загрози.

Критична інфраструктура у [13] визначається як об'єкти, системи та ресурси (фізичні чи віртуальні, що забезпечують функції та послуги) порушення функціонування яких призведе до найсерйозніших негативних наслідків для життєдіяльності суспільства, соціально-економічного розвитку країни та забезпечення національної безпеки. Вразливі точки є категорією, до якої можна віднести й об'єкти та системи або ресурси держави-агресора, які не належать до критичної інфраструктури.

Належність об'єктів, систем і ресурсів противника до вразливих точок обумовлюється метою та завданнями конкретної спеціальної (локальної спеціальної) операції асиметричної протидії державі-агресору, яка визначається з урахуванням результатів аналізу чинників, які формують загрозу. До того ж визначаються сфери (політична, економічна, соціальна, воєнна тощо), у яких ці деструктивні чинники виявляються найбільше. Особлива увага приділяється власним об'єктам, ресурсам і системам, на які противник спрямовує найбільший інформаційний вплив деструктивного характеру. Саме зміст і масштаб інформаційного впливу противника є показником, який вказує на яку сферу національної безпеки він спрямовує основні зусилля у "гібридних" діях.

Під впливом на вразливі місця противника розуміється весь можливий арсенал заходів (деморалізація, ізоляція, руйнування, знищення, придушення, порушення, захоплення, ураження, блокування, ініціювання переговорів тощо), що є в розпорядженні для завдання максимального збитку об'єктам, функціонування яких забезпечує досягнення мети агресивних дій або їх нейтралізацію (ініціювання та проведення переговорів, звернення до міжнародних судових інстанцій та організацій тощо). Наприклад, порушення безпеки критичної інформаційної інфраструктури противника шляхом цілеспрямованого використання інформаційно-комунікаційних технологій проти визначених об'єктів його критичної інфраструктури.

Отже для прийняття рішення на адекватну протидію агресивним діям більш сильної у воєнному та економічному відношенні держави та вироблення замислу спеціальної (локальної спеціальної) операції потрібна достатня, своєчасна і достовірна інформація про реальний стан, кількість і важливість об'єктів противника, які потребують нейтралізації (впливу) силами та засобами інтегрованого потенціалу асиметричної протидії (ШАП).

Заходи впливу на вразливі точки противника відповідно до замислу спеціальної операції, в рамках яких вони проводяться, можуть здійснюватися відкрито, приховано або комбіновано. Незалежно від результатів їх проведення будь-які заходи є заходами протидії державі, з боку якої виникла загроза (воєнного, гібридного, інформаційного,

економічного або іншого характеру) в інтересах власної національної безпеки. Наприклад, використання Україною асиметричних заходів в економічній сфері (у 2014–2015 рр. Національним банком України було нейтралізовано сплески паніки і спекулятивні атаки на валютному ринку та використання Росією дочірніх структур банків в Україні як інструментів гібридної війни) дало змогу в цілому стабілізувати функціонування національної фінансової системи, радикально послабити роль російських банків у державі та завадити Росії досягти своїх цілей у цій сфері.

Слід зазначити, що для кожної загрози створюватиметься своя система протидії з відповідними визначеними критичними точками противника, на які доцільно спрямувати заходи впливу відповідних суб'єктів інтегрованого потенціалу симетричної або асиметричної протидії. Щодо більш сильного у воєнному та економічному відношенні противника плануються, зазвичай, заходи асиметричного впливу.

Можна зазначити, що необхідність вибору вразливих точок держави-агресора для завдання їй неприйнятної збитку обумовлюється так:

протидія загрозам воєнного та особливо гібридного характеру є складним процесом, що зумовлене великою кількістю різнорідних чинників, які формують загрози, та складністю прогнозу змін інтенсивності їхньої дії;

інформація щодо вразливих точок противника є окремим елементом висновків з оцінки обстановки – найбільш вразливі точки нанесення збитку противнику асиметричними діями та їх характеристики, а також вихідними даними для формування складу ШАП на основі використання моделі ітераційного формування потенціалу асиметричної протидії загрозам воєнній безпеці держави [7];

існує потреба раціонального розподілу суб'єктів ШАП за об'єктами противника, які належать до різних сфер та підготовки варіантів їх розподілу з урахуванням ресурсних обмежень;

дані щодо вразливих місць противника належать до факторів і параметрів, які мають ураховуватися під час вироблення замислу операції та потребують постійного оновлення як під час, так і після його реалізації.

Визначення вразливих точок країни агресора, зазвичай, здійснюватиметься в умовах невизначеності різних видів, в основному суб'єктивної випадковості. Суб'єктивна випадковість є характерною для

процесу підготовки і вироблення замислу операції, коли існує система переваг людини, яка приймає рішення, і вона як експерт у конкретній галузі знань визначає ймовірність деяких унікальних подій за своїми суб'єктивними принципами, бо тільки їй надається право приймати рішення [14].

Отже, вразливі точки противника, функціонування яких забезпечує або сприяє досягненню мети агресивних дій противника потребують своєчасного визначення важливості (пріоритетності). Потреба у визначенні їх важливості (пріоритетності) обумовлюються:

метою спеціальної операції – раціонально використовуючи наявні ресурси завдати противнику у найбільш вразливих і неочікуваних для нього точках таких збитків, за яких він буде вимушений відмовитися від подальших агресивних дій;

різномірністю об'єктів, систем і ресурсів, які віднесені до вразливих точок противника в конкретній спеціальній (локальній спеціальній) операції та їх потенційні спроможності щодо формування загрози у певній сфері (функціонування яких найбільше впливає на результат ведення агресивних дій);

необхідністю формування доцільного складу інтегрованого потенціалу асиметричної протидії в СО (ЛСО) залежно від сфери (сфер), у якій противник зосереджує основні зусилля для досягнення мети агресивних дій;

необхідністю забезпечення раціонального (доцільного) розподілу сил і засобів ППАП за об'єктами, системами і ресурсами противника та потребою визначення пріоритетності впливу на вразливі точки противника під час реалізації замислу СО (ЛСО);

урахуванням ресурсних обмежень під час планування заходів впливу (протидії) державі-агресору.

Очікувана ефективність протидії державі-агресору, яка значно перевищує державу-мішень у військовій “потужності”, відповідно до [7] оцінюється сумарним рівнем деескалації загрози на вибраній момент часу завдяки реалізації системи асиметричних заходів впливу суб'єктів ППАП на вразливі точки противника, тому передусім потребують визначення важливості об'єктів: військової інфраструктури, особливо спеціальної; інфраструктури інших військових формувань, які використовуються в інтересах досягнення мети агресивних дій; інфраструктури оборонно-промислового

комплексу, який забезпечує обслуговування оборонного виробництва держави-агресора та об'єкти державної (цивільної) інфраструктури спільного використання (подвійного призначення), які складають її воєнний, економічний, морально-психологічний та інший потенціал; об'єктів критичної інфраструктури держави-агресора тощо.

З огляду на те, що під час оцінювання важливості об'єктів ресурсів противника необхідно враховувати багато показників (характеристик), така задача не може бути розв'язана за допомогою суто формальних методів. За даними [14] для цього можуть бути використані методи безпосереднього експертного оцінювання або метод аналізу ієрархій, який застосовується для підтримки прийняття рішень за допомогою композиції системи і визначення переваги (рейтингу) альтернатив (вразливих об'єктів, систем та ресурсів, що підлягають впливу з боку ППАП).

Необхідно зазначити, що важливість об'єктів або ресурсу противника, що віднесені до вразливих точок може змінюватися залежно від їх ролі (внеску) у досягненні мети їх використання країною-агресором (головна або допоміжна). Це потребує постійного аналізу великих масивів даних як статистичного характеру, так й інформації нестатистичного, тобто якісного, характеру, в поєднанні з контент-аналізом значного обсягу різних повідомлень. Отже для завчасного визначення вразливих точок противника та їх важливості доцільним є їх оцінювання в межах типових сценаріїв ведення агресивних дій, у яких визначається: ймовірна мета агресивних дій противника; можливий склад сил і засобів противника, який залучається, та сфери (сфер) національної безпеки до якої вони належать, а також очікуваний результат. Доцільним є створення баз даних про об'єкти, показники та властивості, якими вони характеризуються для кожної сфери противника (об'єктів економіки, державного управління, військових об'єктів, інформаційної сфери тощо). Результати оцінювання важливості об'єктів за заздалегідь визначеними сценаріями використовуються для розроблення пропозицій щодо потреби у силах і засобах суб'єктів ППАП для їх нейтралізації або досягнення інших результатів впливу (деморалізація, ізоляція, руйнування, знищення, придушення, порушення, захоплення, ураження, блокування). За певних обмежень у ресурсах для впливу на вразливі точки противника обираються найбільш пріоритетні (важливі),

цілеспрямована дія на які забезпечить досягнення максимального результату.

Для впливу на вразливі точки противника можуть бути застосовані різномірні сили і засоби суб'єктів ППАП, що належать до різних сфер. Отже, по-перше, є необхідним у завчасному визначенні спроможностей окремих складових (варіанти комплектів сил і засобів), що утворюють ППАП щодо їх впливу на вразливі точки країни-агресора та їх порівняння за ресурсними показниками, часом досягнення результату та очікуваними втратами як своїх сил, так і сил противника. До того ж необхідно враховувати, як час на підготовку заходів (виведення в район за потреби), так і час на їх реалізацію (потрібна тривалість впливу) безпосередньо по різних об'єктах, системах і ресурсах противника. За потреби негайного реагування на агресивні дії противника пріоритет надається силам і засобам, які готові до швидкого застосування, незважаючи на їх спроможності щодо протидії з подальшим нарощуванням зусиль відповідним комплектом сил і засобів ППАП.

Наступним кроком є встановлення доцільної комбінації різних сил і засобів ППАП для спільного виконання запланованих у спеціальній операції заходів за основними завданнями (як правило у формі ЛСО), виконанням яких досягається мета її проведення. Вихідними даними для проведення розрахунків можуть бути паспорти загроз [2].

Ураховуючи, що заходи щодо впливу на вразливі точки противника та їх перелік і характеристики в умовах асиметричного реагування на агресивні дії мають переважно закритий характер, тому вони не можуть бути розкриті у цій публікації. Проте необхідно зазначити, що їх реалізація потребує дотримання певних принципів, а саме:

достатність сформованого потенціалу асиметричної протидії, під яким розуміється інтегрована сукупність різномірних (військових і невійськових) сил і засобів, що залучаються під єдиним управлінням для досягнення потрібного ступеня впливу на вразливі точки;

комплексність заходів впливу, що забезпечує дію на об'єкти у сферах, функціонування яких спрямоване на формування загрози (наприклад, розроблення таких заходів впливу, які б одночасно деструктивно впливали на політичну сферу та політичне керівництво недружньої держави, її економіку, формували у міжнародній

спільноти її негативний імідж, агресивність її зовнішньої політики, образ порушника міжнародного права тощо);

постійне нарощування "потужності" зусиль ППАП через включення нових вразливих точок противника до впливу з урахуванням ресурсних обмежень;

швидкоплинність реалізації впливу на об'єкти, системи та ресурси противника (заходи мають здійснюватися в короткі терміни з тим, щоб супротивна сторона не встигала реагувати, своєчасно здійснювати передислокацію сил і засобів та адаптуватися);

максимізація шкоди недружній державі; *скритність і мінімізація* ознак державної приналежності (легендування);

дорозвідка та безперервний моніторинг результативності заходів впливу на вразливі точки.

На цім пропонується активне використання розвідувально-аналітичних можливостей наших стратегічних партнерів щодо виявлення, ідентифікації та оцінки об'єктів, функціонування яких здійснює деструктивний вплив на стан національної безпеки держави. Необхідні передумови для організації такої співпраці є, зокрема з урахуванням потреби в обміні даними у закритому режимі – доведено інституціональну готовність суб'єктів СБОУ до організації та виконання заходів для обміну інформацією з обмеженим доступом, насамперед Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України, Національної гвардії України, МВС, Держприкордонслужби та Держспецзв'язку та ін. [15]

Ефективність реалізації впливу на вразливі точки залежить від повноти і своєчасного виконання системи заходів протидії, що досягається скоординованими по цілях, місцю і часу діями різновідомчих сил всієї організації держави.

Оскільки запропонований у [7] метод формування інтегрованого потенціалу асиметричної протидії являє собою найвищий рівень системного використання суб'єктів СБОУ для нейтралізації загрози в системі забезпечення воєнної безпеки, то цільова функція деескалації загрози має бути орієнтованою на досягнення синергетичного ефекту, як результату використання складної системи [16]. Синергетичний ефект від асиметричних заходів протидії у вибраних вразливих точках противника може бути отриманий завдяки чітко спланованому їх впровадженню в політичній, економічній,

інформаційній (інформаційно-комунікаційній, кібернетичній) і власне військовій сферах.

Ефективність асиметричної протидії агресії у загальному вигляді може бути оцінена, як результат сумарного зниження рівня загрози в проведених ЛСО, насамперед унаслідок впливу на вразливі точки противника. За розрахунками вплив на вразливі точки противника у ЛСО у разі їх своєчасного визначення та за умови забезпеченості ресурсами суб'єктів впливу підвищує результативність локальної спеціальної операції на 25-40 %. Під час послідовного проведенні 2-3 ЛСО в рамках спеціальної операції досягається зниження рівня загрози на 25-30 %. Водночас, як показали результати розрахунків під час одночасного проведенні 2-3 ЛСО сумарне зниження рівня загрози (досягнення потрібного нейтралізаційного “зсуву”) тільки у разі впливу на завчасно визначені вразливі точки противника може досягати 35-40 %. Це пояснюється впливом фактора раптовості та неготовністю противника до організації ефективної протидії впливам на вразливі точки одночасно у декількох сферах.

Світовий досвід також показує, що значно слабша у військовому відношенні країна проводячи асиметричні заходи протидії загрозам військовими і невійськовими суб'єктами сектору безпеки і оборони здатна завдати більш сильного у воєнному відношенні противнику неприйнятнього збитку та примусити його відмовитися від застосування військової сили проти неї. Припинення агресії проти держави-жертви може бути здійснено і за інших умов, наприклад, за рішенням Ради Безпеки ООН, у відповідь на ультиматум створеної коаліції держав тощо.

Висновки. Спеціальна операція асиметричної протидії за організацією та змістом відрізняється від класичних форм ведення воєнних (бойових) дій і характеризується розподілом суб'єктів сектору безпеки і оборони, що утворюють в операції інтегрований потенціал асиметричної протидії, який розподіляється за об'єктами впливу, насамперед за вразливими точками противника, що належать до різних сфер (воєнної, інформаційної, політичної, економічної тощо), формуванням єдиного бойового простору з новими характеристиками: нелінійність, відсутність у традиційному розумінні фронту, флангів, тилу тощо.

Існує необхідність завчасного створення каталогу об'єктів, систем і ресурсів імовірної держави-агресора, що стосується насамперед оборонної інфраструктури (військова інфраструктура, особливо спеціальна, інфраструктура інших військових формувань, яка використовується в інтересах оборони, інфраструктура ОПК, яка забезпечує обслуговування оборонного виробництва і державна (цивільна) інфраструктура спільного використання (подвійного призначення) та складають її воєнний, економічний, морально-психологічний та інший потенціал, об'єкти критичної інфраструктури тощо.

Потребує оцінювання можливостей окремих суб'єктів сектору безпеки і оборони, що можуть залучатися до проведення спеціальної (локальної спеціальної) операції асиметричної протидії, щодо їх впливу на стан вразливих точок противника, цілеспрямоване функціонування яких формує загрозу з метою її своєчасної деескалації.

Завчасне створення каталогу об'єктів, систем та ресурсів держави-агресора, які можуть бути віднесені до його вразливих точок і наявність результатів оцінювання впливу на їх функціонування заходами різних суб'єктів інтегрованого потенціалу дасть змогу під час планування спеціальної операції включати до складу інтегрованого потенціалу асиметричної протидії суб'єкти СБОУ, які опікуються сферами, у яких найвагомніше виявляються ознаки виявленої загрози воєнного характеру. До того ж пропонується використовувати паспорти загроз. За попередніми розрахунками це дасть змогу підвищити результативність проведення спеціальної операції асиметричної протидії на 25-40 %.

Як показали дослідження, результативність СО залежить від кількості одночасно або послідовно проведених ЛСО та їх ресурсного забезпечення для впливу на визначальні сфери противника, що формують загрозу. Збільшення сфер впливу на противника в СО дасть змогу зменшити час на деескалацію загрози та досягнути синергетичного ефекту від асиметричних заходів.

В інтересах системного захисту держави від сучасних загроз національній безпеці та посилення взаємодії усіх органів сектору безпеки і оборони під час виконання спільних завдань є необхідним удосконалення системи управління та координації діяльності його органів і перегляд її архітектури, а також уточнення та імплементація норм Закону

України “Про національну безпеку України”.

Спільне застосування сил і засобів різних суб’єктів СБОУ для вирішення завдань в інтересах досягнення мети проведення ЛСО, їх координація та взаємодія потребує також обов’язкового регламентування правових підстав для організації такої спільної діяльності.

Напрями подальших досліджень. Полягають у розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення асиметричного застосування суб’єктів для протидії більш сильному у воєнному відношенні противнику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року “Про Стратегію національної безпеки України” : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020.
2. Богданович В. Ю., Свіда І. Ю., Скулиш Є. Д. Теоретико-методологічні основи забезпечення національної безпеки України : монографія : у 7 т. Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. Т. 4 : Воєнна безпека держави та шляхи її забезпечення / за заг. ред. Є. Д. Скулиша. 464 с.
3. Богданович В. Ю., Романченко І. С., Свіда І. Ю., Сиротенко А. М. Методологія комплексного використання військових і невійськових сил і засобів сектору безпеки і оборони для протидії сучасним загрозам воєнній безпеці України : монографія. Київ : НУОУ ім. І. Черняхівського, 2019. 268 с.
4. Богданович В. Ю. Сиротенко А. М., Дублян О. В. Метод формування групи суб’єктів сил оборони для реалізації замислу операції асиметричної протидії виявленій (прогнозованій) загрозі. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. Харків, 2020. №1 (38). С. 7–11. URL: <http://www.hups.mil.gov.ua/periodic-app/journal /nitps> (дата звернення: 15.05.2020).
5. Богданович В. Ю., Сиротенко А. М., Дублян О. В., Передрій О. В. Принципи, цілі, форми й способи організації та ведення асиметричних дій, спрямованих на зниження впливу окремих загроз на визначальній сфері життєдіяльності держави. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. Харків, 2020. № 2 (39). С. 8–14. URL: <https://doi.org/10.30748/nitps.2020.39.01> (дата звернення: 18.05.2020).
6. Сиротенко А. М., Богданович В. Ю., Свіда І. Ю. Когнітивний підхід до визначення завдань складовим інтегрованого потенціалу деескалації загроз воєнного характеру в системі забезпечення воєнної безпеки. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. Харків, 2017. № 4 (29). С. 5–10. URL: <https://doi.org/10.30748/nitps.2017.29.01> (дата звернення: 15.05.2020).
7. Богданович В. Ю., Сиротенко А. М., Дублян О. В. Концепція асиметричної протидії ворожій державі для нейтралізації її впливу на визначальні сфери національної безпеки України (І частина). *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. Харків, 2020. № 3 (40). С. 13–24. URL: <https://doi.org/10.30748/nitps.2020.40.02> (дата звернення: 18.05.2020).
8. Князев Д., Князев С. Деструктивні чинники гібридної війни. *Бизнес и безопасность*. 2017. № 4. С. 2–6.
9. Воєнні аспекти протидії “гібридній” агресії: досвід України : монографія / колектив авторів ; за заг. ред. А. М. Сиротенка. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 176 с.
10. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / колектив авторів ; за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 494 с.
11. Сенченко О. Новий виклик людству – гібридна війна. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 5. С. 41–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2017_5_14 (дата звернення: 16.05.2020).
12. Пермяков О. Ю., Данік Ю. Г. Сучасні інформаційні технології в забезпеченні національної безпеки і оборони: реалії та тенденції розвитку. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. Київ, 2018. № 1 (31). С. 159–176.
13. Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_table/Green%20Paper%20on%20OCIP_ua.pdf (дата звернення: 20.05.2020).
14. Загорка О. М., Мосов С. П., Сбитнев А. І., Стужук П. І. Елементи дослідження складних систем військового призначення. Київ : НАОУ. 2005. 100 с.
15. Семенченко А., Мьялковський Д. Механізми державного управління акредитацією комунікаційно-інформаційних систем для обміну інформацією з обмеженим доступом між Україною та НАТО. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України*. Київ, 2019. Вип. 2. С. 73–81. URL: <http://zbirnyk-nadu.academy.gov.ua> (дата звернення: 18.05.2020).
16. Богданович В. Ю., Свіда І. Ю., Скулиш Є. Д. Теоретико-методологічні основи забезпечення національної безпеки України : монографія : у 7 т. Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. Т. 1 : Теоретичні основи, методи й технології забезпечення національної безпеки України / за заг. ред. Є. Д. Скулиша. 548 с.

Стаття надійшла до редакційної колегії 29.07.2020

Recommendations for the selection of vulnerabilities of the aggressor state to inflict unacceptable damage

Annotation

Against a state there is a threat of military force in combination with strong information and psychological influence, measures of political and economic pressure may not always have the resources for adequate symmetrical counteraction. This necessitates the organization of asymmetric counteraction, the main form of which is “special operation” with the corresponding “local special operations”.

The purpose of the article is to develop recommendations for the selection of vulnerabilities of the aggressor state to inflict unacceptable damage.

The special operation of asymmetric counteraction is specific in purpose and objectives, and therefore limited in time and composition of forces form of asymmetric counteraction to the threat of

both military and hybrid nature. Its main content is the simultaneous or sequential impact on the enemy's vulnerabilities, which significantly reduces its ability to continue aggressive actions.

The synergistic effect of asymmetric measures in a special operation is ensured by their implementation in various areas, which increases the requirements for the selection of vulnerabilities of the aggressor state to which it is advisable to direct the actions of the subjects of integrated asymmetric counteraction. Vulnerable points include facilities, systems and resources of the aggressor state that relate to its defense infrastructure and constitute its military, economic, moral, psychological and other potential with the relevant life support systems, critical infrastructure, etc.

They are determined during the determination of the design of a special operation and are the initial data for determining the appropriate composition of the subjects of integrated potential of asymmetric counteraction, which can ensure their neutralization (defeat, suppression, failure, defeat, discredit, etc).

The substantiation of the recommendations was carried out using the method of forming a group of subjects of the defense forces to implement the idea of asymmetric counteraction to the identified (predicted) threat and the method of assessing the effectiveness of asymmetric counteraction in the military security system.

Keywords: asymmetric counteraction; military security; vulnerabilities; counteraction measures; tasks of integrated potential; local special operation.